

Posudek na disertační práci:

Mgr. Jiří Rypl:

Reliéf Pohořské hornatiny (Novohradské hory) se zaměřením na rozšíření kryogenních tvarů

Studijní program: Geografie; studijní obor: Fyzická geografie;
rok obhajoby: 2012 (2013)

Školitel: RNDr. Karel Kirchner, CSc.

Disertační práce p. Mgr. Jiřího Rypla je geomorfologickou studií, věnovanou převážně granitoidnímu území Novohradských hor v jižních Čechách, respektive jeho stěžejní části podcelku Pohořská hornatina. Práce je zaměřena zejména na kryogenní tvary reliéfu. Autor předložil spis, složený jednak z textové části (téměř 150 str., včetně seznamu literatury a textů příloh), vázaných příloh (grafů, diagramů, tabulek, profilů, 5 geomorfologických map vybraných vrchů, 21 fotografií) a vložené přílohy – geomorfologické mapy Pohořské hornatiny v měřítku 1:25 000.

Autor v disertační práci v podstatě shrnuje výsledky svého mnohaletého geomorfologického výzkumu v Novohradských horách a navazuje tak na některé své předchozí studie, z nichž možno uvést alespoň statě ve významných monografiích, věnovaných přírodě a krajině tohoto dosud poměrně opomíjeného území (Dudák V., ed.: Novohradské hory a Novohradské podhůří /Baset, Praha 2006/ a Kubeš J. a kol.: Krajina Novohradských hor /JU Čes. Budějovice, 2004/). Jde tedy o autora publikačně zkušeného a v dané problematice dostatečně zblhlého.

Klady práce:

- Struktura disertační práce je vhodně volena. Autor vychází z geologického podkladu (včetně začlenění subkapitoly o geomorfologické hodnotě hornin) a tektonických poměrů, podrobně (v některých odstavcích možná až přespřiliš) jsou charakterizovány ostatní fyzickogeografické (klimatické, hydrologické, pedogeografické a biogeografické) poměry.
- Logické je též dělení stěžejní části, věnované jednak charakteristice a výskytu geomorfologických tvarů, jednak geomorfologické inventarizaci na vybraných lokalitách. Na tuto kapitolu přímo navazuje soubor návrhů na ochranu významných lokalit s nastíněním možností uplatnění moderních trendů registrace a ochrany (geoheritage a geomorphosites) geologických fenoménů.
- Práce obsahuje mnoho údajů, vyslovených nebo graficky vyjádřených na základě mnohaletého podrobného geomorfologického výzkumu a mapování.
- Téma práce je aktuální, protože se věnuje území, které z historických příčin bylo dlouhou dobu mimo možnost systematického přírodovědného bádání i mimo realizaci rozličných podnikatelských záměrů.
- I z tohoto důvodu zaslouží pochvalu dobře vypracované výstupy – návrhy na ochranu řady lokalit pro potřeby státní ochrany přírody a krajiny a České geologické služby.
- Geomorfologické mapy jsou zpracovány pečlivě a jsou přehledné.
- Stanovené cíle disertační práce byly splněny.

Náměty pro diskuzi a další připomínky:

Prosím o vyjádření k těmto námětům:

- Str. 13: ...mezi odolnější patří granity světlejší barvy...
- Str. 14: Poněkud svérázně je vysvětlen vznik puklin.
- Str. 15: V předposledním odstavci se píše o tloušťce vody a menším množství silikátů (křemen).
- Str. 24-25: Bylo nutné zahlcovat disertační práci instrukcemi České geologické služby?
- Autor odlišuje v textové části (str. 50, 55 aj.) a na geomorfologických mapách „tektonicky podmíněné“ a „erozně-denudační svahy“. Je autor přesvědčený, že lze stanovanou metodiku použít bez výhrad?
- Mezi strukturní tvary (str. 52-54) autor řadí nejen exfoliační klenby, ale také skalní hříby, skalní lišty (římsy) a dokonce skalní mísy, tj. tvary reliéfu, u jejichž vzniku se obvykle předpokládá hlavní význam zvětrávacích a odnosových procesů.
- Označení hodně zvětralá skalní hradba apod. (např. str. 64) asi není nejvhodnější (lépe: značně destruovaná skalní hradba, apod.?).
- Pojem náhorní kryoplanační plošina (str. 66-68) – není vždy zřejmé, dle čeho autor usuzuje, že jde kryogenně vzniklý zarovnaný tvar.
- Jedna ze stěžejních kapitol „Geomorfologická inventarizace...“ je provedena jistě velice pečlivě a komplexně, ale dle mého názoru práci tohoto typu (tj. vědeckou) zbytečně rozměňuje opakování stejných formulací u většiny lokalit (např. v subkapitolách „Základní geologická charakteristika“ a „Návrh na ochranu kryogenních forem reliéfu“ - mimochodem, proč jenom kryogenních?).
- Kapitola „Zastoupení kategorií reliéfu“ (str. 111): V litologické části (interpretované patrně z geologické mapy) jsou vedle sebe stavěny jak pevné horniny (granit, rula aj.), tak i „různé typy sedimentů“; z toho vychází (viz graf na obr. 20) i posuzování četnosti kryogenních tvarů (torů, mrazových srubů, skalních hradeb a kamenných moří) v těchto – dle mého názoru – vzájemně neslučitelných typech hornin. (Vždyť kamenná moře mohou být jen v „sypkých“ horninách, naopak tory, skalní hradby či mrazové sruby jsou zase jen „skalními“ tvary v pevných horninách.)
- Seznam literatury obsahuje na 200 položek (včetně internetových zdrojů), což svědčí o autorově dobrém rozhledu; dle mého názoru mohlo být více využito prací T. Czudka (citovány jsou „jen“ jeho souborné monografie).
- V přílohách č. 23, 24 a 25 (příčné profily) nerozumím hodnotám na ose x = vzdálenost (cm).

V textu práce rušivě působí řada málo srozumitelných formulací (několik příkladů viz níže) s „kostrbatě“ poskládaným slovosledem ve větách a odstavcích, opakováním stejných slov i skupin slov v jedné větě, uváděním v podstatě shodných konstatování v po sobě následujících větách atd.

Např. považujete za srozumitelné nebo vhodně volené formulace tohoto znění?:

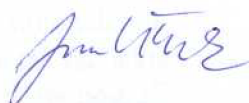
- Str. 57 (2. odstavec, dvě věty za sebou): Na této linii se vyskytují čtyři sedlova a celková délka linie je 9500 m. Na této linii se vyskytují tři sedla a její celková délka je 3300 m.
- Str. 58 (2. odstavec): Najednou většina koryt vodních toků okamžitě začíná téci...; (4. odstavec): ...erozní rýhy se rozšiřují a přechází v splachován údolní dna nebo náplavové kužele.
- Str. 111 (2. subkapitola): Na studovaném území bylo zjištěno že, většina studovaného území je tvořena...

Nedobrym dojmem působí i řada gramatických chyb (škoda, že autor neopravil ty, které byly už v předchozí verzi práce a několik jich ještě přibylo). Zatímco Sovětský Svaz (str. 15) a kuní hora (str. 59) jsou jistě překlepy, některé chyby se pravidelně opakují. Např. několikrát je psána tečka (uprostřed věty) za zkratkou metr m., píší se dvě tečky za sebou na konci věty ve zkratkách nadmořské výšky ...m n.m.. Nežřídka se zaměňuje používání předpon a přeložek (např.: z mapovat = několikrát na str. 58, ...jsou na definovány kategorie = několikrát na str. 119). Tak trochu symbolicky se pravopisná chyba vloudila i do posledního slova textové části „Závěru“: ... oblasti České Vsočiny...

Závěrečné hodnocení:

Doktorand p. Mgr. Jiří Rypl prokázal velmi dobrou orientaci v geomorfologickém výzkumu (včetně mapování aj. dokumentace) a schopnost vědecké interpretace. Předloženou disertační práci lze považovat za hodnotný příspěvek k poznání georeliéfu (zejména kryogenních tvarů) na území jihočeských Novohradských hor. Mnohé výsledky jsou využitelné v praxi, zejména jako podklady pro ochranu popisovaných tvarů granitoidního reliéfu.

Auror podle mého názoru prokázal náležitou tvůrčí schopnost a předloženou disertační práci lze v případě její úspěšné obhajoby považovat za podklad k udělení hodnosti Ph.D. v doktorském studijním oboru Fyzická geografie.

Doc. RNDr. Jan Vítek,
Přírodovědecká fakulta,
Katedra biologie
Univerzita Hradec Králové

22. ledna 2013